

Mcginley and Egan v. the UK

მკგინლი და ეგანი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ

საჩივრები N 21825/93 და 23414/94

გადაწყვეტილება

09.06.1998

ფაქტები

ა. შობის კუნძულის ბირთვული ტესტირება

9. 1952 - 1967 წლებში გაერთიანებულმა სამეფომ განახორციელა ბირთვული იარაღის მრავალი ატმოსფერული ტესტირება წყნარ ოკეანეში და მარალინგაში, (ავსტრალია) რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 20,000 სამხედრო მოსამსახურემ. ამ ტესტირებებს შორის იყო „Grapple Y” და „Grapple Z” სერიები ექვსი აფეთქებით, შობის კუნძულზე, წყნარ ოკეანეში (1957 წლის ნოემბერი - 1958 წლის სექტემბერი), რომლებიც ჰიროშიმასა და ნაგასაკიში გამოყენებული იარაღებზე მეტად განვითარებული იარაღებია.

1. განლაგების პროცედურა

10. შობის კუნძულზე ტესტირებების დროს, მომსახურე პერსონალს მიეცა ბრძანება, რომ განლაგებულიყვნენ ღია ცის ქვეშ და სახე მოერიდებინათ და თვალები დაეხუჭათ აფეთქების შემდეგ და არ გაეხილათ 20 წამის განმავლობაში. მომჩივნები დავობდნენ, რომ ამ პროცედურის მიზანი იყო ექსპერიმენტული მიზნებისათვის სამხედრო პირების განზარი რადიაცია. მთავრობამ უარყო ეს და განაცხადა, რომ ტესტირების დროს ითვლებოდა და ასეც იყო, რომ სამხედრო პირები საკმარისად შორს იყვნენ აფეთქების ცენტრიდან, რათა თავიდან აეცილებინათ რადიაციული ზემოქმედება რაიმე მავნე დონეზე და განლაგების პროცედურის ზემოაღნიშნული პროცედურა იყო იმის უზრუნველყოფა, რომ მათ თავიდან აეცილებინათ თვალის დაზიანება და სხვა ფიზიკური დაზიანება, რომელიც გამოწვეული იყო აფეთქების შედეგად ჰაერში მიმოფანტული მასალით.

2. რადიაციის დონის ჩანაწერები

11. არ არსებობს რადიაციის ექსპოზიციის ხარისხის ჩანაწერი, სამხედრო პირების შესახებ, როგორებიც არიან მომჩივნები, ვინაიდან მოწყობილობა

რომელიც შეიცავს ფოტოგრაფიულ ფილმს რომელიც აღწერს რადიაციის მატარებლის ზემოქმედებას (რომელიც შავდება რადიაციის შედეგად), გაცემული იყო მხოლოდ შობის კუნძულის დაახლოებით 1000 არასამხედრო პერსონალზე, რომლებიც მუშაობდნენ გამოვლენილ, კონტროლირებად და აქტიურ უბნებში. მომჩივნების განცხადებით, ეს გადაწყვეტილება მიღებული იქნა რადიაციით გამოწვეული დაზიანებისათვის სამომავლო პასუხისმგებლობის თავიდან აცილების მიზნით. თუმცა, მთავრობის განცხადებით, მარალინგაში (ავსტრალია) ადრინდელი ბირთვული ტესტირების ფარგლებში გამოცდილებამ, სადაც ყველა პერსონალზე გაცა ასეთი მოწყობილობა აჩვენა, რომ მოვალეობის შემსრულებელი პერსონალი, როგორცაა მომჩივნები, არ ექვემდებარებოდნენ რადიაციის გაზომვად დონეს.

12. დოკუმენტები, რომლებიც შეიცავენ დედან ერთდროულ ჩანაწერებს გარემოს რადიაციის დონის შესახებ შობის კუნძულის მახლობლად ტესტირების შემდეგ, ინახებოდა ატომური იარაღის კვლევის დაწესებულებაში („AWRE“) ოლდერმასტონში, ინგლისი. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დოკუმენტები არ იყო საჯაროდ ხელმისაწვდომი შემოწმებისთვის, მთავრობამ განაცხადა, რომ რადგან მათში არსებული ინფორმაცია არ წარმოშობდა უსაფრთხოების შესახებ შეშფოთებებს, ისინი შეიძლებოდა გამოყენებული ყოფილიყო თუ ამას მოითხოვდნენ საპენსიო სააპელაციო სასამართლოში საქმისწარმოების მიზნებისათვის.

13. 1993 წელს გარემოს მონიტორინგის პროგრამის მიერ შეგროვებული „ყველა გადარჩენილი მონაცემის“ შეჯამება გამოქვეყნდა როგორც ტექნიკური შენიშვნა 16/93. „გარემოს მონიტორინგი შობის კუნძულზე 1957-1958“. ეს, *inter alia*, აღწერდა ტესტირებისთვის შექმნილ გარემოს მონიტორინგის პროგრამას და მოიცავდა რადიაციის გაზომვას ჰაერში, ზღვის წყალში და ილექებოდა მიწაზე. ასევე ჩამოთვლილი იყო ინფორმაციის წყაროები, რომლებზეც დაფუძნებული იყო ტექნიკური შენიშვნა.

14. მთავრობამ წინამდებარე საქმეში მიამაგრა არაერთი დოკუმენტი, რომელიც აქამდე არ ყოფილა საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომი, მათ შორის, AWRE-ს ანგარიში წყნარი ოკეანის სხვადასხვა კუნძულებზე რადიოაქტიური ვარდნის გაზომვების შესახებ, მათ შორის შობის კუნძულზე, 1958 წლის აპრილ-მაისში (Grapple Y) და თევზის სინჯის შესახებ კონკურენტული პროგრამის შესახებ; მაიორ ჯ.ტ. მაკლინის ანგარიში, რომელიც აღწერს წყნარი ოკეანის სხვადასხვა კუნძულებზე 1958 წლის 1 ივლისიდან 30 ნოემბრამდე (Grapple Z) რადიოაქტიურ ნალექს; შობის კუნძულზე Grapple Y-ის აფეთქების შემდგომი რადიაციული გაზომვის ანგარიში; გარემოს რადიაციის გაზომვის შემაჯამებელი განცხადება Grapple Y აფეთქების შემდეგ, AWRE-ის მიერ, დათარიღებული 1958 წლის

მაისით; და შუალედური ანგარიშები რადიოლოგიური გაზომვების შესახებ Grapple Y და Z-ის აფეთქებების შემდეგ.

კონვენციის მე-8 მუხლის საგარაუდო დარღვევა

92. მომჩივნები დავობდნენ, რომ განსახილველი დოკუმენტების გამჟღავნება წარმოადგენდა კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული მათი პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლების დარღვევას, რომლის თანახმადაც:

„1. ყველას აქვს უფლება, რომ დაცული იყოს მისი პირადი და ოჯახური ცხოვრება, საცხოვრისი და მიმოწერა.

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელებაში საჯარო ხელისუფლების ჩარევა, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როდესაც ასეთი ჩარევა ხორციელდება კანონის შესაბამისად და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებისათვის, უწყესრიგობისა თუ დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ჯანმრთელობისა ან მორალის, ანდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.“

A. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს წინაშე წარმოდენილი არგუმენტები

93. მთავრობამ აღნიშნა, მომჩივნებს არ შეეძლოთ ედავათ, რომ მათ უარი ეთქვათ დოკუმენტების წვდომაზე, როდესაც ამ უკანასკნელებს არ გადაუდგამთ ნაბიჯი ამ წვდომის მოსაპოვებლად. ნებისმიერ შემთხვევაში, მათ განცხადებებში სადავო დოკუმენტები არ ეხებოდა მომჩივნებს პირადად და ამ უკანასკნელებს ისინი არ დაეხმარებოდა მეტი გაეგოთ საკუთარი პირადი ცხოვრების შესახებ.

94. მომჩივნები ამტკიცებდნენ, რომ მათ ჰქონდათ წვდომა იმ დოკუმენტებზე, რომლებიც მათ საშუალებას მისცემდა გარკვეულიყვნენ იმყოფებოდნენ თუ არა ისინი შობის კუნძულზე საშიში დონის რადიაციის ქვეშ, რათა შეეფასებინათ ტესტირების შესაძლო შედეგები მათ ჯანმრთელობაზე.

95. კომისიამ მიიჩნია, რომ შობის კუნძულზე რადიაციის დონის ჩანაწერები მომჩივნების პირად ცხოვრებასთან იყო დაკავშირებული, და რომ ამ უკანასკნელებს გააჩნდათ ძლიერი და ლეგიტიმური ინტერესი მათზე წვდომის მისაღებად, ვინაიდან ეს იყო პირველადი მონაცემების ერთადერთი წყარო,

საიდანაც მომჩივნებს შეეძლოთ დაეწყოთ სატესტო პროგრამაში მათი მონაწილეობის ბუნებისა და ფიზიკური ზემოქმედების კონსტრუირება. კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელ პუნქტთან დაკავშირებული მიზეზების გამო, კომისიამ სავარაუდოდ მიიჩნია, რომ მომჩივნებმა საპენსიო სამართალწარმოების განმავლობაში გამოიყენეს მე-6 წესის პროცედურა ამ დოკუმენტების წარმოების მოთხოვნით. მოთხოვნა უარყოფილი იქნა ეროვნული უსაფრთხოების მოტივით.

უფრო მეტიც, კომისია დაკმაყოფილდა, რომ მომჩივნების საპენსიო მოთხოვნებთან დაკავშირებული საკითხების დამოუკიდებლად, ცალკეული საკითხი წარმოიშვა მე-8 მუხლის განსახილველად, ვინაიდან სახელმწიფომ კომისიის საქმის განხილვის დროს არ მიაწოდა მომჩივნებს ინდივიდუალურად ნებისმიერი განმარტება და ინფორმაცია ტესტირების პროგრამაში მათი მონაწილეობის ხასიათისა და გავლენის შესახებ, მიუხედავად ამისა, კომისია დაეთანხმა მათი მხრიდან გონივრულ შემფოთებას, რომელიც წარმოიშვა სულ მცირე იმ ანგარიშებით, რომელთა თანახმადაც ტესტირებაში მონაწილე ვეტერანებში გარდაცვალების დონე საშუალოზე ადრეული ასაკი იყო.

ზემოხსენებული მიზეზების გამო, კომისიამ ჩათვალა, რომ ეროვნული სისტემა პროპორციულად არ გამოეხმაურა მომჩივნების ინტერესებს, ჰქონოდათ წვდომა შესაბამის ჩანაწერებზე.

სასამართლოს შეფასება

98. სტრასბურგის სასამართლო მიიჩნევს, რომ გაერთიანებული სამეფო არ შეიძლება ითქვას, რომ „ჩაერია“ მომჩივნების პირად ან ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებაში. მყისიერი საჩივარი არ ეხება სახელმწიფოს ქმედებას, არამედ მის სავარაუდო შეუსრულებლობას მომჩივნებისთვის ხელმისაწვდომი ყოფილიყო ინფორმაცია.

მიუხედავად იმისა, რომ მე-8 მუხლის მიზანი არსებითად წარმოადგენს პირთა დაცვას საჯარო ხელისუფლების თვითნებური ჩარევისგან, ის მხოლოდ არ აიძულებს სახელმწიფოს თავი შეიკავოს ამგვარი ჩარევისგან: ამ უპირველესი ნეგატიური წამოწყების გარდა, შეიძლება არსებობდეს დადებითი ვალდებულებები, რომლებიც თან ახლავს კერძო ან ოჯახური ცხოვრების ეფექტურ პატივისცემას. იმის დასადგენად, არსებობს თუ არა ასეთი პოზიტიური ვალდებულება, სტრასბურგის სასამართლო ითვალისწინებს სამართლიან ბალანსს, რომელიც უნდა დადგინდეს საზოგადოების საერთო ინტერესებსა და დაინტერესებული პირის ან პირების კონკურენტ ინტერესებს შორის

(იხ. [the Gaskin v. the United Kingdom](#) judgment of 7 July 1989, Series A no. 160, p. 17, § 42).

99. ამასთან დაკავშირებით, სტრასბურგის სასამართლო აღნიშნავს, რომ იმის გათვალისწინებით, რომ რადიაციის მაღალი დონის ზემოქმედება ცნობილია როგორც ფარული, მაგრამ ჯანმრთელობაზე სერიოზული და ხანგრძლივი ეფექტის მქონე, მომჩივნების გაურკვეველობა აღმოჩნდნენ თუ არა ისინი რისკის წინაშე - ბუნებრივია, რამაც გამოიწვია მათი შემფოთება და სტრესი. სტრასბურგის სასამართლო იხსენებს, რომ მე-6 მუხლის 1-ელ პუნქტთან მიმართებით მომჩივნებმა განაცხადს, რომ რადიაციის დონის ჩანაწერები არ იქნებოდა გამოყენებული PAT -ის (საპენსიო სააპელაციო სასამართლო) წინაშე სამართალწარმოების დროს. მიუხედავად ამისა, სტრასბურგის სასამართლო მიიჩნევს, რომ ვინაიდან დოკუმენტები შეიცავდა ინფორმაციას რომელიც შეიძლება დახმარებოდა მომჩივნებს რადიაციის დონის შეფასებაში, იმ რაიონებში სადაც ისინი იყვნენ განლაგებულები ტესტირებების დროს, და შეიძლება მართლაც ემსახებოდნენ მათ ხელახალ დარწმუნებას ამ მხრივ, მათ მე-8 მუხლის შესაბამისად ჰქონდათ ინტერესი წვდომის მოპოვებაზე. როგორც ზემოთ აღინიშნა, ნებისმიერი სხვა შესაბამისი დოკუმენტის არსებობა არ არის დასაბუთებული და ამრიგად, ეს არ არის მხოლოდ სპეკულაციის საკითხი. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე საქმე განსხვავდება საქმისგან *Guerra and Others*, სადაც სადავო არ იყო, რომ მანფრედონიის მკვიდრნი იყვნენ რისკის ქვეშ სადავო ქარხნის გამო და რომ სახელმწიფო ორგანოებს ჰქონდათ ინფორმაცია, რომელიც მოსახლეობას მისცემდა შესაძლებლობას შეეფასებინათ ეს რისკი და გადაედგათ ზომები მის თავიდან ასაცილებლად.

100. სტრასბურგის სასამართლო იხსენებს, რომ მთავრობამ განაცხადა, რომ არ არსებობდა ეროვნული უსაფრთხოების გადაუდებელი მიზეზი, რომ შეენარჩუნებინა ინფორმაცია შობის კუნძულზე რადიაციის დონესთან დაკავშირებით ტესტირების შემდეგ.

101. ამ ვითარებაში, მომჩივნების ინტერესის გათვალისწინებით მოცემულ მასალაზე წვდომაზე და რაიმე სახის საზოგადოებრივი ინტერესის აშკარა არარსებობის გამო, სტრასბურგის სასამართლო მიიჩნევს, რომ წარმოიშობა მე-8 მუხლით დადგენილი ვალდებულება. როდესაც მთავრობა ახორციელებს სახიფათო საქმიანობას, როგორც არის წინამდებარე საქმეში, რამაც შეიძლება ფარული უარყოფითი შედეგები გამოიწვიოს ამ საქმიანობაში ჩართულ პირთა ჯანმრთელობაზე, მე-8 მუხლის თანახმად პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემა მოითხოვს ეფექტური და ხელმისაწვდომი პროცედურის დადგენას, რომელიც საშუალებას მისცემს ასეთ პირებს მოიძიონ ყველა შესაბამისი ინფორმაცია.

102. რაც შეეხება ზემოაღნიშნულ პოზიტიურ ვალდებულებას, სტრასბურგის სასამართლო იხსენებს საკუთარ დასკვნებს მე-6 მუხლის 1-ელ პუნქტთან დაკავშირებით, რომ ტრიბუნალის წესების მე-6 წესი ითვალისწინებდა პროცედურას რომელიც მომჩივნებს საშუალებას მისცემდა გამოეთხოვათ თავდაცვის სამინისტროს მტკიცებასთან დაკავშირებული დოკუმენტები, რომ ისინი არ იყვნენ საშიშად რადიაციული ზემოქმედების ქვეშ და რომ მანამდე არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ ეს პროცედურა არ იქნებოდა ეფექტური, მოთხოვნილი დოკუმენტების გამჟღავნების უზრუნველსაყოფად. მიუხედავად ამისა, სტრასბურგის სასამართლოს წინაშე არსებულ მასალაზე დაყრდნობით, არცერთმა მომჩივანმა არ აირჩია ესარგებლა ამ პროცედურით ან იმით, რომ ნებისმიერ სხვა დროს მოეთხოვა კომპეტენტური ორგანოებისგან შესაბამისი დოკუმენტების წარმოდგენა.

აღნიშნული მიზეზების გამო, წინამდებარე საქმე განსხვავდება Gaskin-ის საქმისგან (ციტირებული ზემოთ, პარ. 98), სადავ მომჩივნებმა მიმართეს უზენაეს სასამართლოს ჩანაწერების გამჟღავნებისათვის, რომლებზეც მან მოითხოვა წვდომა.

103. სტრასბურგის სასამართლო მიიჩნევს, რომ ზემოაღნიშნული მე-6 წესის პროცედურის გათვალისწინებით, სახელმწიფომ შეასრულა საკუთარი მე-8 მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულება ამ მომჩივნებთან მიმართებაში. აქედან გამომდინარე, არ დარღვეულა აღნიშნული დებულება.